

เปิดปมกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร

สิริธร ถาวรวงศา*

บทนำ

เป็นเวลา 47 ปีนับตั้งแต่พ.ศ.2505 ที่ปัญหากรณีพิพาทเรื่อง “ปราสาทเขาพระวิหาร” ระหว่างไทยกับกัมพูชา ยุติลงด้วยคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลก ที่มีมติให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา แต่ในปัจจุบันปราสาทเขาพระวิหารได้ถูกนำมาเป็นประเด็นทางการเมืองและได้รับความสนใจจากประชาชนชาวไทย และชาวกัมพูชาอีกครั้ง เมื่อกัมพูชาเสนอให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็น “มรดกโลก” (เฉพาะส่วนที่อยู่ฝั่งกัมพูชา) ในการประชุมยูเนสโก ณ เมืองโครสท์เชิร์ช นิวซีแลนด์ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2550 ฝ่ายไทยได้ยื่นเรื่องคัดค้านเนื่องจากมีปัญหาเรื่องพื้นที่ทับซ้อนที่มีอาณาเขต 4.6 ตารางกิโลเมตร ซึ่งไทยกับกัมพูชาต่างอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ดังกล่าว จึงต้องการขอมีส่วนร่วมโดยเสนอให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นพื้นที่มรดกโลกร่วมกัน

หากย้อนกลับไปมองปัจจัยที่นำมาสู่ปมปัญหากรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร เกิดขึ้นเพราะการเข้ามาของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกที่มาพร้อมกับการกำหนดเส้นเขตแดน ซึ่งสำนักความรู้เรื่องเส้นเขตแดน อาณาเขต และความเป็นประเทศในความรู้ของคนปัจจุบัน เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาที่หนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา (ปิยชาติ สิงตี. 2551: 105) เมื่อลัทธิล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตกเข้ามาในดินแดนสยาม ส่งผลให้เกิดการเจรจา และตกลงเรื่องเส้นเขตแดนพร้อมกับการสร้างแผนที่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่การไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ทำให้สยามมิได้ทักท้วงความถูกต้องในการกำหนดเส้นเขตแดนที่ทำไว้กับฝรั่งเศส ดังเห็นได้จากการเจรจาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเพื่อตกลงทำสนธิสัญญา 2 ฉบับ ที่มีความพยายามในการปักปันเขตแดน ซึ่งผลสืบเนื่องจากสนธิสัญญา 2 ฉบับนี้ ทำให้มีผลต่อกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหารในเวลาต่อมาสนธิสัญญา 2 ฉบับที่กล่าวถึง คือ

“หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส (13 กุมภาพันธ์ ร.ศ.122) หรือสนธิสัญญาค.ศ.1904 (พ.ศ.2447)” เป็นสนธิสัญญาที่สยามได้ยกเมืองหลวงพระบาง กับดินแดนทางใต้ภูเขาดงเร็กให้ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับจันทบุรี (ที่ถูกฝรั่งเศสยึดไปก่อนหน้านี้ ในเหตุการณ์ ร.ศ.112) โดยมีการตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดนผสม เพื่อทำการปักปันเขตแดน ระหว่าง

* นิสิตปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ (เอเชีย) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสโดยยึดหลัก “สันปันน้ำ” ซึ่งตามหลักการนี้จะมีผลให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในอาณาเขตของฝั่งไทย

ต่อมาในค.ศ.1907 เมื่อสยามกับฝรั่งเศสได้ตกลงทำ “หนังสือสัญญาาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเปเรซิเดนต์แห่งริบลิคฝรั่งเศส (23 มีนาคม ร.ศ.125) หรือสนธิสัญญา ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450)” ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่สยามได้ยกดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับด่านซ้าย ทราย และเกาะแก่งทั้งหลาย ซึ่งอยู่ภายใต้ แหลมสิงลง ไปจนถึงเกาะกูดให้กับสยาม จึงมีการตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดนผสมชุดที่ 2 ขึ้น เพื่อปักปันเขตแดนชุดใหม่ และรัฐบาลสยามได้ขอให้ทางรัฐบาลฝรั่งเศสจัดทำแผนที่บริเวณเขตแดนส่วนต่างๆขึ้น รัฐบาลฝรั่งเศสจึงดำเนินการตีพิมพ์แผนที่ 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยแผนที่แสดงแนวพรมแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสรวม 11 ฉบับ ในจำนวนนี้รวมถึงแผนที่ที่แสดงเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารหรือที่เรียกว่า “แผนที่ภาคผนวก 1” ซึ่งบนแผนที่ฉบับนี้มีการขีดเส้นเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารโดยไม่เป็นไปตามสันปันน้ำ จึงมีผลให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในเขตของกัมพูชา (ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ. กระทรวงการต่างประเทศ แปล. 2505: 25-26)

เมื่อการจัดทำแผนที่แล้วเสร็จในพ.ศ.2451 ได้มีการจัดส่งแผนที่ทั้ง 11 ฉบับ ให้กับสยามจำนวน 50 ชุด ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้ขอแผนที่เพิ่มเติมอีกอย่างละ 15 ชุด เพื่อจัดส่งให้ข้าหลวงมณฑลต่างๆ ของสยาม (ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ. กระทรวงการต่างประเทศ แปล. 2505: 29,32) โดยการจัดทำแผนที่ภาคผนวก 1 นี้ ทางสยามมิได้แสดงความคัดค้านใดๆทั้งสิ้น หากแต่ยังใช้ประโยชน์จากแผนที่ดังกล่าว ซึ่งทำให้กัมพูชาได้หยิบยกใช้เป็นข้ออ้างต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศว่า สยามยอมรับการขีดเส้นพรมแดนตามแผนที่ฉบับดังกล่าว

นอกจากนี้ในคราวที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จเยือนปราสาทเขาพระวิหารในพ.ศ.2472 โดยมีเรสสิเดนต์ กำปงธม ข้าหลวงฝรั่งเศสเมืองกำปงธม แต่งกายเครื่องแบบเต็มยศ พร้อมชกธงชาติฝรั่งเศสมารับเสด็จ ซึ่งภายหลังการเสด็จครั้งนี้ทำให้กัมพูชาใช้เป็นข้ออ้างในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีกเช่นกันว่า สยามยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทเขาพระวิหาร (ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ. กระทรวงการต่างประเทศ แปล. 2505: 42)

ต่อมาในสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม ภายใต้นโยบายชาตินิยม ได้มีการปลุกกระแสเรียกร้องดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง (เสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณ) ที่เคยเสียให้ฝรั่งเศส ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับคืน อีกทั้งเมื่อเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนในพ.ศ.2483 และด้วยความช่วยเหลือจากกองทัพญี่ปุ่นทำให้ไทยได้คืนดินแดนดังกล่าวตามด้วยหลวงพระบางและจำปาศักดิ์ในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นกลายเป็น

เป็นประเทศฝ่ายผู้แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นผลให้ไทยต้องคืนดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงคืนกลับให้แก่ฝรั่งเศสตามเดิม (ปิยชาติ สิงตี. 2551: 107)

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติไทยมิได้คืนปราสาทเขาพระวิหารให้แก่ฝรั่งเศส ทว่ากลับมีการส่งกำลังทหารขึ้นไปยึดครองปราสาทเขาพระวิหารเพื่อเป็นที่มั่นทางทหารในพ.ศ.2497 (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2551: 35) จากความขัดแย้งดังกล่าวจึงนำไปสู่การประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตของกัมพูชากับไทยในพ.ศ.2501 ตามด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2502 เพื่อพิจารณาให้กัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนเขาพระวิหาร

การต่อสู้ในคดีปราสาทเขาพระวิหารของฝ่ายไทยได้มีการอ้างสิทธิเรื่อง การแบ่งเขตพรมแดนระหว่างประเทศตามหลักการใช้สันปันน้ำที่ทอดตามแนวสูงสุดของภูเขา อันเป็นหลักการสากลซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศในเรื่องการกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศที่มีภูเขาด้วยกัน อีกทั้งเป็นไปตามข้อตกลงในสนธิสัญญา ค.ศ.1904 (พ.ศ.2447) ที่กำหนดเขตแดนโดยใช้หลักของสันปันน้ำ ซึ่งมีผลให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในอาณาเขตของฝั่งไทย

อย่างไรก็ตาม ทางกัมพูชาได้โต้แย้งแสดงหลักฐานหักล้างว่า การกำหนดเขตแดนตามสันปันน้ำดังกล่าวนั้นไม่ได้ดำเนินการ เพราะคณะกรรมการปักปันเขตแดนผสมไม่ได้จัดตั้งขึ้น แต่ฝ่ายไทยยืนยันว่าจากภาพถ่ายทางอากาศ เห็นสันปันน้ำที่แบ่งเขตแดนตามตัวสัญญาชัดเจนยิ่งกว่านั้นตามลักษณะภูมิศาสตร์เขาพระวิหารอยู่ทางฝั่งไทย เห็นได้จากทางขึ้นตัวปราสาทตั้งอยู่ในฝั่งไทย แต่หลักฐานฝ่ายกัมพูชาที่ยื่นต่อศาลโลก ก็คือ แผนที่ภาคผนวก 1 ซึ่งเป็นแผนที่ต่อท้ายสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศส ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) ซึ่งไทยได้ร่วมลงนาม แต่นายฝ่ายไทยกลับไม่มีหลักฐานคู่ฉบับของแผนที่ดังกล่าว (ปิยชาติ สิงตี. 2551: 109)

นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศยังเห็นว่า การที่ไทยมิได้คัดค้านการจัดทำแผนที่ภาคผนวก 1 จึงเท่ากับเป็นการยอมรับความถูกต้องของเส้นเขตแดนบนแผนที่ ศาลจึงให้การรับรองเส้นบนแผนที่ว่าเป็นเส้นเขตแดน และมีมติตัดสินให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชาต่อไป

ภายหลังจากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 นับเนื่องจนถึงพ.ศ.2549 กัมพูชาได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยมีการแนบแผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่อาณาบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร และพื้นที่อนุรักษ์ที่ล้ำเข้ามาในพื้นที่ทับซ้อนที่มีอาณาเขต 4.6 ตารางกิโลเมตร ทำให้ไทยต้องทำหนังสือประท้วงคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งปัญหาในครั้งนี้ได้นำไปสู่การเจรจาตกลงกันระหว่าง 2 ฝ่ายใน “แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Communiqué)” ลงนามเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2551 โดยไทยยินดีสนับสนุนกัมพูชาหากการยื่นเรื่องการเป็นมรดกโลกของปราสาทเขาพระวิหารไม่กระทบกระเทือนเรื่องเขตแดน

และกัมพูชาจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทเขาพระวิหารซึ่งอยู่ในเขตกัมพูชา พร้อมทั้งมีการเสนอแผนผังใหม่ให้ไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งจะทำให้ไทยสามารถปกป้องอธิปไตยและเขตแดนได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนพื้นที่ทับซ้อนที่ทั้ง 2 ฝ่ายอ้างสิทธิได้มีการหารือเพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการและการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณปราสาทเขาพระวิหารร่วมกัน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2551: 310) หากแต่แถลงการณ์ดังกล่าวมีลักษณะที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 190 ที่หนังสือสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ทำให้แถลงการณ์นี้ต้องถูกยกเลิกไปหลังจากที่มีคำชี้ขาดจากศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2551

ปัญหาเรื่องพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยเฉพาะเขตพื้นที่ทับซ้อนใกล้บริเวณปราสาท เขาพระวิหารจึงประทุขึ้นใหม่และก่อให้เกิดเหตุการณ์การปะทะกันล่าสุดบริเวณภูมูมะเขือ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับชายแดนไทย-กัมพูชา อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 6 และ 15 ตุลาคม พ.ศ.2551 ที่ผ่านมา

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงที่มาที่ไปของปัญหากรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา จนต้องยื่นเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสิน และมีผลให้ไทยต้องยุติการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร หากแต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงยืดเยื้อจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นผู้เขียนจึงใคร่รวบรวมเอกสารชั้นต้นสำคัญๆ (ของฝ่ายไทย) ประกอบด้วย

1. เอกสารหมายเลข 1 : หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุง ปารีส ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก 122 หรือสนธิสัญญาค.ศ.1904 (พ.ศ.2447)
2. เอกสารหมายเลข 2 : หนังสือสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเปเรซิเดนต์แห่งริบลิคฝรั่งเศส (23 มีนาคม ร.ศ.125) หรือสนธิสัญญาค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) และสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือ สัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 125
3. เอกสารหมายเลข 3 : คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศคดีปราสาทเขาพระวิหาร (ระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศไทย) เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1962
4. เอกสารหมายเลข 4 : มติคณะรัฐมนตรีที่มีต่อกรณีปราสาทเขาพระวิหาร ประกอบด้วย
 - 4.1 มติคณะรัฐมนตรีเดือนมิถุนายน พ.ศ.2505 และร่างคำแถลงการณ์ของรัฐบาลว่าจะปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ
 - 4.2 หนังสือกระทรวงมหาดไทย เสนอวิธีกำหนดบริเวณปราสาทเขาพระวิหารต่อนายกรัฐมนตรี ลงนามเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2505
 - 4.3 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2505 เกี่ยวกับการกำหนดเขตบริเวณ

เอกสารหมายเลข 1 : หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงปารีส ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก 122 หรือสนธิสัญญาค.ศ.1904 (พ.ศ.2447)

เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงความตกลงร่วมกันระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเรื่องเส้นเขตแดนซึ่งให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร อีกทั้งยังกล่าวถึงการกำหนดเส้นเขตแดนบริเวณฝั่งขวาแม่น้ำโขง ที่มีผลทำให้สยามต้องยกเมืองหลวงพระบางให้ฝรั่งเศส และข้อกำหนดเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของคนเอเชียในบังคับฝรั่งเศส (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2512: 149-155)

หนังสือสัญญา

ระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส

ซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงปารีส

ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒๖*

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม แลท่านประธานาธิบดีรีพับลิกฝรั่งเศส มีความปรารถนาจะผูกพันธ์ทางไมตรี และให้ความไว้วางใจซึ่งมีอยู่ต่อกันในระหว่างประเทศทั้งสองมั่นคงขึ้น และเพื่อจะระงับความยากบางอย่างซึ่งได้เกิดขึ้นจากกาที่ตีความหมายของหนังสือสัญญาใหญ่น้อยที่ได้ทำไว้ ณ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒ จึงได้ตกลงทำหนังสือสัญญาฉบับใหม่ฉบับหนึ่ง เพื่อประโยชน์นี้จึงได้แต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้น

พระยาสุริยานุวัตรอรรคราชทูตพิเศษ แลผู้มีอำนาจเต็มของสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม ณ สำนักท่านประธานาธิบดีรีพับลิกฝรั่งเศส เครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้นที่หนึ่ง แลเครื่องอิสริยาภรณ์เลอองคอนเนอร์ชั้นที่สอง ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

ฝ่ายท่านประธานาธิบดีรีพับลิกฝรั่งเศสนั้น

มองซิเออร์เทโอฟิลเคลาสเซเคปุเต เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

ผู้ซึ่งเมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันแลกัน เห็นเป็นอันถูกต้องแบบอย่างดีแล้ว ได้ไปผูกขาดลงกัเท่าสัญญาเป็นข้อตั้งต่อไปนี้

ข้อ ๑

เขตรแดนในระหว่างกรุงสยามกับกรุงกัมพูชานั้น ตั้งกันแต่ปากคลองสูงโรตออตข้างฝั่งซ้ายทะเลสาบ เป็นเส้นเขตรแดนตรงทิศตะวันออก ไปจนบรรจบถึงคลองกะพงงาม ตั้งแต่ที่นี้ต่อไปเขตรแดนเป็นเส้นตรงทิศเหนือขึ้นไปจนบรรจบถึงภูเขาพนมดงรัก (คือภูเขาบรรทัด) ต่อเนื่องไปเขตรแดนเนื่องไปตามแนวยอดภูเขาปันน้ำในระหว่างดินแดนน้ำตกน้ำแสน

* หนังสือประชุมกฎหมายประจำศก เล่มเพิ่มเติม หน้า ๑๒๑

แลคินแค้นน้ำตกแม่โขงฝ่ายหนึ่ง กับคินแค้นน้ำตกน้ำมูนอกฝ่ายหนึ่ง จนบรรจบถึงภูเขาผาค่าง แล้วต่อเนื่องไปข้างทิศตะวันออกตามแนวยอดภูเขา^๕จนบรรจบถึงแม่โขง ตั้งแต่ที่บรรจบนั้นไปแม่โขงเป็นเขตรแค้นของกรุงสยาม ตามความข้อ ๑ ในหนังสือสัญญาใหญ่ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

ข้อ ๒

ฝ่ายเขตรแค้นในระหว่างเมืองหลวงพระบางข้างฝั่งขวาแม่น้ำโขงแลเมืองพิไชยกับเมืองน่านนั้น เขตรแค้นตั้งต้นแต่ปากน้ำเซียงที่แยกจากแม่น้ำโขงเนื่องไปตามกลางลำน้ำแม่เซียง จนถึงที่แยกปากน้ำทางเลยขึ้นไปตามลำน้ำทางจนบรรจบถึงยอดภูเขาบ้านน้ำ ในระหว่างคินแค้นน้ำตกแม่โขง แลคินแค้นน้ำตกแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงที่แห่งหนึ่งที่อยู่เขตรแค้นคิน ตั้งแต่ที่เขตรแค้นต่อเนื่องขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวยอดเขาบ้านน้ำในระหว่างคินแค้นน้ำตกแม่โขง แลคินแค้นน้ำตกแม่น้ำเจ้าพระยา จนบรรจบถึงปลายน้ำควบแล้วเขตรค้อแค้นเนื่องไปตามลำน้ำควบจนบรรจบกับแม่น้ำโขง

ข้อ ๓

จะได้กำหนดเขตรแค้นในระหว่างกรุงสยาม กับคินแค้นที่เป็นแผ่นดินอินโดจีนฝรั่งเศส รัฐบาลทั้งสองฝ่ายที่ได้ทำสัญญากันนี้ ต่างจะตั้งข้าหลวงผสมกันไปทำการกำหนดเขตรแค้นนี้ การกำหนดเขตรแค้นนี้ จะทำลงตามเขตรแค้นที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๑ แลข้อ ๒ ทั้งจะกำหนดลงในคินแค้นที่อยู่^๕ในระหว่างทะเลสาบกับทะเล

เพื่อจะกระทำให้การของข้าหลวงผสมสะดวกขึ้น แลเพื่อหลีกเลี่ยงเสียจากความยากทุกสิ่งทุกอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในการกำหนดเขตรแค้นในคินแค้นซึ่งอยู่ในทะเลสาบแลทะเลนั้น เมื่อก่อนที่จะตั้งข้าหลวงผสม รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันเสียก่อนว่า จะกำหนดที่สำคัญแห่งใดเป็นที่หมายกำหนดเขตรแค้นในคินแค้นนี้ แห่งใดในเขตรแค้นที่จะจกทะเลเป็นต้น

จะได้ตั้งข้าหลวงผสม แลข้าหลวงที่จะตั้งต้นทำการใน ๔ เดือน ภายหลังจากวันรับอนุญาตใช้หนังสือสัญญานี้

ข้อ ๔

รัฐบาลสยามยอมเสียสละอำนาจ ซึ่งเป็นเจ้าของแผ่นดินเมืองหลวงพระบางที่อยู่ข้างฝั่งแม่น้ำโขง

เรือค้าขายแลแพไม้ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของคนไทยมีอำนาจที่จะขึ้นล่องได้โดยสะดวกปราศจากการขัดขวาง ในตอนแม่น้ำโขงซึ่งไหลตลอดที่ดินแดนของเมืองหลวงพระบาง

ข้อ ๕

เมื่อได้ตกลงกันตามข้อความซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ ตอนที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องการทำนาคเซิร์คแดนในระหว่างทะเลสาบแลทะเลแล้ว แลเมื่อรัฐบาลสยามได้แจ้งความให้เจ้าพนักงานฝรั่งเศสทราบโดยทางราชการว่าที่ดินแดนซึ่งเป็นผลแห่งการที่จะได้ตกลงกัน กับที่ดินแดนซึ่งอยู่ข้างทิศตะวันออกของเซิร์คแดนตามที่ได้กำหนดลงไว้ในข้อ ๑ ข้อ ๒ ในหนังสือสัญญาฉบับนี้ว่า เจ้าพนักงานฝรั่งเศสจะรับเอาได้เมื่อใดแล้ว กองทหารฝรั่งเศสซึ่งได้เข้าตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรีชั่วคราวหนึ่งคราวหนึ่ง ตามหนังสือสัญญาวันที่ ๒ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒ จะออกจากเมืองจันทบุรีในทันที

ข้อ ๖

ข้อสัญญา ข้อ ๔ ในหนังสือสัญญาใหญ่วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒ นั้นเป็นอันยกเลิก เปลี่ยนเป็นข้อสัญญาตามความต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามทรงรับสัญญาว่า ผลทหารซึ่งจะได้ไปรคเกล้าไปรคกระหม่อมให้ส่งไป หรือจะให้ตั้งประจำอยู่ในเซิร์คแคว้นลุ่มน้ำตกแม่โขง ข้างฝ่ายกรุงสยามนั้นจะเป็นพลทหารชาติไทยอยู่ในใต้บังคับนายทหารชาติไทยเสมอ มีความยกเว้นอย่างเดียวกับสัญญาข้ออื่นให้เป็นประโยชน์แก่ตำรวจภูธรไทย ซึ่งนายทหารชาติเทศนารักบังคับอยู่ในขณะนี้ ถ้ารัฐบาลสยามปรารถนาจะเปลี่ยนนายทหารเหล่านั้นให้เป็นนายทหารของชาติอื่น รัฐบาลสยามจะปรึกษาให้ตกลงกันกับรัฐบาลฝรั่งเศสก่อน

ในเรื่องที่เกี่ยวข้อด้วยแขวงเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐ เมืองศรีโสภณนั้น รัฐบาลสยามสัญญาจะให้ไม้เท้ากองพลตระเวร ซึ่งเป็นที่ต้องการสำหรับรักษาความสงบเรียบร้อย คนที่จะให้เป็นพลกองตระเวรนี้จะเกณฑ์เอาแต่ล้วนที่เป็นชาวเมือง ณ ที่นั้น

ข้อ ๗

ถ้าในกาลภายหน้า รัฐบาลสยามปรารถนาจะทำท่าเรือ คลอง ทางรถไฟ ที่ในดินแดนลุ่มน้ำตกแม่โขงข้างฝ่ายของกรุงสยาม (มีทางรถไฟที่จะให้เป็นทางติดต่อจากกรุงเทพฯ ไปถึงที่แห่งใดในแคว้นแคว้นลุ่มน้ำนั้นโดยจะเกาะ) แม้ว่าจะทำการเหล่านี้ไปมิได้แต่โดยลำพังเจ้าพนักงานไทยโดยทุนของไทย รัฐบาลสยามจะปรารถนาให้ตกลงกันกับรัฐบาลฝรั่งเศส ส่วนการที่จะทำสำหรับให้การต่าง ๆ ที่กล่าวนี้เป็นผลประโยชน์ชั้นก็เหมือนกัน

ในการที่จะใช้ท่าเรือ คลอง ทางรถไฟ ในแคว้นแคว้นน้ำตกแม่โขงข้างฝ่ายของกรุงสยามก็ดี ทั้งภายในพระราชอาณาเขตต์นอกไปจากแคว้นแคว้นนี้ก็ดี เป็นความเข้าใจกันว่า จะไม่ตั้งพิทักเก็บเงินให้ต่างกัน ให้เป็นการผิดไปจากหลักถาน ซึ่งจะต้องทำให้เสมอกัน ในการค้าขาย คงได้สัญญาไว้ในหนังสือสัญญาทั้งหลายที่กรุงสยามได้ลงชื่อ

ข้อ ๘

ในที่จะทำการให้สำเร็จไปตามความข้อ ๖ ของหนังสือสัญญาใหญ่ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒ นั้น รัฐบาลสยามจะอนุญาตที่ดินเป็นขนาดกว้างยาว ตามซึ่งจะได้กำหนดให้แก่รัฐบาลบริบับลิก ณ ที่ต่าง ๆ ข้างฝั่งขวาของแม่น้ำโขง คือ

ที่ เชียงคาน หนองคาย เมืองสนัยบุรี ที่ ๆ ปากน้ำคาน (ฝั่งขวาหรือฝั่งซ้าย) บ้านมุกดาหาร เมืองเขมราฐ กับที่ปากน้ำมูน (ฝั่งขวาหรือฝั่งซ้าย)

รัฐบาลทั้งสองได้ตกลงกันจัดแจงเอาออกเสียซึ่งสิ่งทีกักกันไม่ให้เรือเดินได้สะดวกในลำน้ำมูน ตอนที่อยู่ในระหว่างพินุลกับแม่น้ำโขง ถ้าเห็นว่าการนั้นจะทำให้สำเร็จไปไม่ได้ หรือว่าจะเปลืองเงินเกินไป รัฐบาลทั้งสองจะช่วยกันจัดแจงทำทางบกให้ไปมาถึงกันได้ ในระหว่างเมืองพินุลแลแม่น้ำโขง

รัฐบาลทั้งสองจะตกลงกันด้วยว่า ในระหว่างเมืองจำปาศักดิ์กับเขตร์แดนเมืองหลวงพระบาง ดังที่ได้กำหนดลงในข้อ ๒ ของหนังสือสัญญาฉบับนี้ จะให้มีทางรถไฟขึ้นใช้แทนการเดินเรือที่ไม่สะดวกในแม่น้ำโขง ถ้ายอมรับกันว่าเป็นที่ที่ต้องการ

ข้อ ๘

ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ไป เป็นการตกลงกันแล้วว่า รัฐบาลทั้งสองจะช่วยให้มีทางรถไฟตั้งแต่เมืองพนมเปญไปถึงเมืองพระตะบองขึ้นให้ได้โดยสะดวก การก่อสร้างและการที่จะกระทำให้มีผลประโยชน์ขึ้นนั้นรัฐบาลทั้งสองจะทำเองโดยลำพัง ส่วนการในที่ดินแดนของรัฐบาลใด รัฐบาลนั้นรับทำ หรือรัฐบาลทั้งสองจะยินยอมพร้อมกันให้บริษัทไทยบ่นกับฝรั่งเศสบริษัทใด ทำก็ได้

รัฐบาลทั้งสองได้เห็นด้วยกันแล้วว่าเป็นการจำเป็นที่จะทำการเพื่อจะให้ทางน้ำในคลองเมืองพระตะบอง ในระหว่างทะเลสาบกับเมืองนั้นตั้งขึ้น เพื่อณัฐบาลฝรั่งเศสพร้อมด้วยที่จะให้เอเยนต์ที่เป็นช่างซึ่งรัฐบาลสยามอาจจะต้องการใช้ทั้งสำหรับที่จะทำการและรักษาการที่กล่าวนี้ด้วย

ข้อ ๑๐

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยอมรับรายชื่อของคนในบังคับฝรั่งเศส เช่น กับที่มีอยู่แล้วเดี๋ยวนี้ ยกเว้นเสียแต่คนจำพวกที่จะได้ยอมรับกันทั้งสองฝ่ายได้เข้าจดทะเบียนอยู่ในรายชื่ออันโดยเหตุอันมิชอบธรรม เจ้าพนักงานฝรั่งเศสจะได้ส่งสำเนารายชื่อเหล่านี้ให้แก่เจ้าพนักงานไทย

บุตรหลานของคนอยู่ในบังคับ ซึ่งเข้าอยู่ในใต้อำนาจศาลฝรั่งเศสเช่นนี้ จะไม่มีอำนาจที่จะอ้างเข้าอยู่ในทะเบียนได้ ถ้าหากว่าคนเหล่านั้นไม่ได้ตกเป็นคนอยู่ในเจ้าพวกซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อสัญญาต่อความขึ้นไปในหนังสือสัญญานี้ฉบับนี้

ข้อ ๑๑

คนกำเนิดในประเทศเอเชีย เกิดในดินแดนซึ่งอยู่ในใต้อำนาจปกครองโดยตรงของกรุงฝรั่งเศส หรือในดินแดนที่อยู่ในความบงกกันของกรุงฝรั่งเศสนั้น จะมีอำนาจที่จะรับความบงกกันของฝรั่งเศสได้ ยกเว้นเสียแต่ผู้ซึ่งได้เข้ามาตั้งอยู่ในกรุงสยามเมื่อก่อนเวลาที่ดินแดนที่กำเนิดของคนเหล่านั้นได้เข้าอยู่ในอำนาจปกครองหรือความบงกกันของฝรั่งเศส

ความบงกกันฝรั่งเศสจะมีไปถึงเพียงบุตรของคนเหล่านั้น แต่จะไม่มีเมื่อแต่ต่อไปถึงหลานของคนเหล่านั้น

ข้อ ๑๒

ในการเกี่ยวข้องกับอำนาจศาล ซึ่งตั้งแต่วันที่ไปคนฝรั่งเศสแลคนในบังคับฝรั่งเศส ในกรุงสยาม จะต้องเข้าอยู่ในใต่บังคับโดยไม่มีที่ยกเว้นเลยนั้น รัฐบาลทั้งสองได้ตกลงกัน ทำข้อสัญญาที่จะกล่าวต่อไปนี้ ขึ้นใช้แทนข้อสัญญาที่มีอยู่แต่ก่อน

๑. ในความอาญา คนฝรั่งเศสหรือคนในบังคับฝรั่งเศสจะอยู่ในใต่บังคับศาลอาญา ศาลฝรั่งเศสเท่านั้น

๒. ในความแพ่ง คดีที่ฟ้องซึ่งคนไทยเป็นโจทก์ฟ้องคนฝรั่งเศสหรือคนในบังคับฝรั่งเศส จะต้องฟ้องต่อศาลกงสุลฝรั่งเศส

คดีที่ฟ้องซึ่งคนไทยเป็นจำเลย ศาลไทยสำหรับพิจารณาคดีความต่างประเทศซึ่ง ได้ตั้งไว้ ณ กรุงเทพ ฯ จะพิจารณาคัดสิน

ยกเว้นเสียแต่ที่ในมณฑลเมืองนครเชียงใหม่ นครลำปาง นครลำพูน นครน่าน ความอาญาและความแพ่งทั้งปวง ซึ่งคนในบังคับฝรั่งเศสมีคดี ศาลต่างประเทศไทยจะ พิจารณาคัดสิน แต่เป็นความเข้าใจกันว่า ในคดีความทั้งปวงนี้ กงสุลฝรั่งเศสมีอำนาจที่จะ ไปอยู่ในศาลเมื่อเวลาชำระได้ หรือจะให้มีผู้แทนผู้หนึ่งซึ่งได้รับอำนาจตามสมควรแล้วไปอยู่ ที่ศาลในเวลาชำระก็ได้ และเมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรแก่ผลประโยชน์ของความยุติธรรม จะทำความแนะนำหักท้วงขึ้นได้ทุกอย่าง

ในคดีความซึ่งคนฝรั่งเศสหรือคนในบังคับฝรั่งเศสเป็นจำเลยนั้น ถ้าในระหว่างความ พิจารณา กงสุลฝรั่งเศสเห็นเป็นเวลาสมควรที่จะขอถอนคดีความนั้นออกเสีย โดยทางที่จะ ทำหนังสือขอไปเมื่อใดก็ได้

คดีความนี้ก็ต้องส่งต่อไปยังศาลกงสุลฝรั่งเศส ซึ่งตั้งแต่เวลานั้นไปจะพิจารณาคดี นั้นได้ตามลำพัง แต่เจ้าพนักงานไทยจะสงเคราะห์ช่วยธุระแก่ศาลนั้นด้วย

การฟ้องอุทธรณ์ต่อคำตัดสินทั้งปวงของศาลสำหรับพิจารณาคดีความต่างประเทศก็ตี ของศาลต่างประเทศสำหรับมณฑลที่ ๔ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นก็ดี จะต้องไปฟ้องอุทธรณ์ที่ศาล อุทธรณ์ ณ กรุงเทพ ฯ

ข้อ ๑๓

ในกาลภายหน้า เรื่องการที่ชาวประเทศเอเชียซึ่งมิได้เกิดในดินแดนที่ทรงอยู่ในอำนาจ หรือในดินแดนที่อยู่ในความป้องกันของกรุงฝรั่งเศส หรือผู้ซึ่งมิได้เปลี่ยนชาติโดยถูกต้องตามกฎหมาย จะเข้าเป็นคนอยู่ในความป้องกันของฝรั่งเศสได้นั้น รัฐบาลของริบับลิกจะได้รับอำนาจเท่ากันกับอำนาจซึ่งกรุงสยามจะยอมให้แก่ประเทศหนึ่งประเทศใดในกาลภายหน้า

ข้อ ๑๔

ข้อความทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในหนังสือสัญญาใหญ่สัญญาน้อยแลสัญญาทั้งปวงแต่ก่อนมา ในระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศสที่หนังสือสัญญาน้อยฉบับนี้มีได้เปลี่ยนแปลงเสียนี้ ยังคงใช้ได้อยู่โดยเต็ม

ข้อ ๑๕

ถ้าเกิดความขัดข้องไม่เห็นต้องกันในความหมายของหนังสือสัญญาซึ่งได้เขียนขึ้นใน ภาษาฝรั่งเศส แลภาษาไทยนี้ ภาษาฝรั่งเศสจะเป็นหลักข้างเดียว

ข้อ ๑๖

หนังสือสัญญาน้อยนี้ ต้องมีอนุญาตในกำหนด ๔ เดือนตั้งแต่วันที่ไต่ลงชื่อหรือให้ เร็วกว่านั้น ถ้าจะกระทำได้

ในการที่จะให้เป็นพะยานสำคัญนั้น ผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่ายได้ลงชื่อไว้ในหนังสือ สัญญานี้ และได้ประทับตราลงไว้ด้วยกัน

ได้ทำที่กรุงปารีส (เป็นสองฉบับเหมือนกัน)

ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ รักษโกสินทรศก ๑๒๒

(ประทับตราแลเซ็น) พระยาสุริยา

(ประทับตราแลเซ็น) เกลลาสเช

เอกสารหมายเลข 2 : หนังสือสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเปรีซิเตนต์แห่งรีพับลิกฝรั่งเศส (23 มีนาคม ร.ศ.125) หรือสนธิสัญญาค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) และสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนติดท้ายหนังสือ สัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 125

เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับดินแดนอินโดจีนของฝรั่งเศส ซึ่งมีผลให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในอาณาเขตของกัมพูชา และสยามต้องยกดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ ให้แก่ฝรั่งเศส รวมทั้งยังกล่าวถึงข้อกำหนดในการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของคนเอเชียในบังคับฝรั่งเศส

การรวบรวมเอกสารสนธิสัญญาทั้ง 2 ฉบับนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงข้อกำหนดและการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดเส้นเขตแดนอื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. 2512: 165-167; 169-170)

หนังสือสัญญา

ระหว่าง

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเปรีซิเตนต์แห่งรีพับลิกฝรั่งเศส^{*}

อาไศรยเหตุการอันมีขึ้นเมื่อทำการปักปันเขตแดนเพื่อจะให้สำเร็จตามความในหนังสือสัญญาลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ศกุตศักราช ๑๙๐๔ นั้น มีความประสงค์ที่จะแบ่งปันเขตแดนสยามซึ่งติดต่อกับเขตแดนฝรั่งเศสให้แล้วเสร็จเป็นครั้งที่สุด โดยทางต่างฝ่ายต่างผ่อนผันแลกเปลี่ยนเขตแดนต่อกันประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งมีความประสงค์ที่จะให้การที่เกี่ยวข้องกันในระหว่างสองประเทศนี้สะดวกยิ่งขึ้น โดยแก้ไขจกใช้วิธีอำนาจศาลแบบเดียว แลให้คนในบังคับฝรั่งเศสซึ่งอยู่ในกรุงสยามมีกรรมสิทธิ์มากขึ้นอีกด้วย จึงได้ตกลงกันทำหนังสือสัญญาใหม่ฉบับหนึ่งแล้ว ได้ตั้งแต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มสำหรับการทำสัญญานี้ทั้งสองฝ่ายคือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามนั้น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการภราดรมหาจักรีบรมราชวงษ์ แลตราครองออฟฟิศเสียดียองคองเนอ าลว เสนาบดีว่าการต่างประเทศฝ่ายหนึ่ง

ฝ่ายเปรีซิเตนต์แห่งรีพับลิกฝรั่งเศสนั้น มองซิเออร์วิกตอร์ เอมีลมาวี โยเซฟ กอสแดง (เกอปลังซี) อรรคราชทูตพิเศษ แลผู้มีอำนาจเต็มของรีพับลิกฝรั่งเศสตราองออฟฟิศเสียดียองคองเนอกับตองสตรุกของบับลิกอีกฝ่ายหนึ่ง

ต่างได้รับหนังสือมอบอำนาจด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่ายที่ได้สอบสวนกันเห็นถูกต้องตามแบบอย่างแล้ว จึงได้พร้อมกันตกลงทำสัญญา มีข้อความดังจะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑

รัฐบาลสยามยอมยกดินแดนเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐกับเมืองศรีโสภณให้แก่กรุงฝรั่งเศสตามกำหนดเขตแดนคงไว้ไว้ในข้อ ๑ ของสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนซึ่งติดท้ายสัญญานี้

* จากแฟ้มกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ

ข้อ ๒

รัฐบาลฝรั่งเศสยอมยกดินแดนเมืองค่านซ้ายแด่เมืองตราขกับทั้งเกาะทั้งหลายซึ่งอยู่ภายใต้แหลมสิงลงไปจนถึงเกาะกุกนั้นให้แก่กรุงสยามตามกำหนดเขตแดนดังว่าไว้ในข้อ ๒ ของสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนดังกล่าวมาแล้ว

ข้อ ๓

การที่จะส่งมอบดินแดนเหล่านี้ซึ่งกันแก่กันนั้นจะได้จัดให้สำเร็จภายในยี่สิบวันตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนรติไฟสัญญาณแล้ว

ข้อ ๔

กรรมการรวมกันกองหนึ่ง มีนายทหารแลพนักงานฝ่ายไทยแลฝรั่งเศสซึ่งสองประเทศที่ทำสัญญานี้จะได้อีกตั้งขึ้นภายในสี่เดือนตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนรติไฟสัญญาณแล้วแต่ให้ไปปักเขตแดนทั้งปวงที่ตกลงกันใหม่นี้ กรรมการนี้จะลงมือปักปันในฤกษ์ที่จะทำการได้ทันที แลให้ทำการตามความที่กำหนดที่กล่าวไว้ในสัญญาว่าด้วยปักปันแดนที่ติดท้ายหนังสือสัญญานี้

ข้อ ๕

บรรดาคนชาวทวีปเอเชียซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาในบ้องกันของฝรั่งเศส ผู้ซึ่งจะได้จกบาญชีตามความข้อ ๑๑ ในหนังสือสัญญานี้วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๑๒๒ ฤกษ์ศกักราช ๑๙๐๔ นั้น ถ้าเป็นคนที่ได้จกบาญชีในที่ว่าการกงสุลฝรั่งเศสในกรุงสยามภายหลังวันที่ลงชื่อหนังสือสัญญานี้ฉบับนี้แล้วจะต้องอยู่ในอำนาจศาลฝ่ายสยามตามธรรมเนียมของบ้านเมือง

อำนาจศาลคดีต่างประเทศฝ่ายสยามซึ่งได้ว่าไว้ในข้อ ๑๒ ของหนังสือสัญญาลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๑๒๒ ฤกษ์ศกักราช ๑๙๐๔ นั้น จะต้องผ่อนใช้ตามสัญญาว่าด้วยอำนาจศาลที่ติดท้ายหนังสือสัญญานี้ให้ขยายใช้ทั่วไปทั้งกรุงสยามสำหรับคนชาวเอเชียซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาอยู่ในบ้องกันของฝรั่งเศสที่ว่าไว้ในข้อ ๑๐ แลข้อ ๑๑ ของหนังสือสัญญาเก่าที่กล่าวมาแล้วแต่เป็นคนที่ได้จกบาญชีอยู่ในที่ว่าการกงสุลฝรั่งเศสในประจุบันนี้

วิธีอำนาจศาลอย่างนี้จะเลิกไม่ใช้ต่อไป ก็จะเปลี่ยนอำนาจศาลคดีต่างประเทศไปเป็นอำนาจศาลฝ่ายสยามตามธรรมเนียมของบ้านเมือง เมื่อได้ประกาศใช้กฎหมายรวม

ลักษณะต่าง ๆ คือกฎหมายลักษณะอาญาฤโทษ กฎหมายลักษณะแพ่ง แลการค้าขายกฎหมาย
ลักษณะวิธีพิจารณาคดี แลกฎหมายลักษณะจักษุศาสตร์

ข้อ ๖

คนชาวเอเชียซึ่งอยู่ในบังคับแลบังคับกัน ของฝรั่งเศสจะได้มีกรรมสิทธิ์เหมือนคนใน
พื้นเมืองตลอดทั่วกรุงสยาม คือกรรมสิทธิ์ในการถือที่ดิน กรรมสิทธิ์ในการที่จะอยู่ฤจะเที่ยว
ไปแห่งใด ๆ ได้ไม่มีข้อกำหนดห้ามด้วย

คนเหล่านี้จะต้องเสียภาษีอากรแลส่งฤการเกณฑ์ใช้ราชการตามธรรมเนียม

แต่จะไต่ยกเว้นจากการเกณฑ์เป็นทหารแลจะไม่ต้องเสียภาษีฤค่าแรงแทนเกณฑ์
เป็นการพิเศษขึ้นอีก

ข้อ ๗

ข้อความทั้งปวงในหนังสือสัญญาใหญ่น้อยทั้งปวงที่มีอยู่แต่ก่อนในระหว่างกรุงสยาม
กับกรุงฝรั่งเศส ซึ่งไม่ได้แก้ไขไว้ในหนังสือนี้ต้องคงอยู่เต็มตามเดิม

ข้อ ๘

ถ้ามีข้อแย้งกันขึ้นในการแปลความหมายของหนังสือสัญญานี้ที่ได้ทำไว้ทั้งภาษาไทย
แลภาษาฝรั่งเศสนั้นจะต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก

ข้อ ๙

หนังสือสัญญานี้จะต้องรทไฟภายในกำหนดสี่เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้ลงชื่อฤก่อน
กำหนดนั้น ถ้าจะทำได้หนังสือสัญญานี้ผู้มีอำนาจเต็มทั้ง ๒ ฝ่ายได้ลงชื่อแลประทับตราไว้เป็น
สำคัญกระทำอย่างละสองฉบับ ณ กรุงเทพมหานคร วันที่๒๓มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๒๕
กฤตศักราช ๑๙๐๗

(ประทับตราแลเซ็น) เหวะวงหวิโรประการ

(ประทับตราแลเซ็น) วิ คอลแลง (เคอปลังซี)

สัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนคึกท้ายหนังสือ

สัญญาลงวันที่ ๒๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕^๑

เพื่อเป็นประโยชน์ที่จะให้กรรมการซึ่งกล่าวไว้ในข้อ ๔ ของหนังสือสัญญาลงวันนี้ จักการปักปันเขตแดนให้สะดวกแก่เพื่อที่จะไม่ให้เกิดมีข้อขัดข้องขึ้นได้ ในการปักปันเขตแดนนั้นรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับรัฐบาลของริบับลิกฝรั่งเศส จึงได้ยินยอมตกลงกันตามความที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑

เขตแดนในระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสนั้น ตั้งแต่ชายทะเลที่ตรงข้ามจากยอดเขาสูงที่สุดของเกาะกุกเป็นหลักแล้ว ตั้งแต่ขึ้นต่อไปทางควันออกเฉียงเหนือถึงสันเขาพนมกระวานแลเป็นที่เข้าใจกันชั้คเจนคั้วว่า แม้จะมีเหตุการณ์อย่างไรรู้อ ก็คือ ฟากไหล่เขาเหล่านี้ข้างทิศควันออกรวมทั้งที่ลุ่มน้ำคลองเกาะปอดคั้วนั้นต้องคงเป็นดินแดนฝ่ายอินโดจีนของฝรั่งเศสแล้ว เขตแดนต่อไปตามสันเขาพนมกระวานทางทิศเหนือจนถึงเขาพนมทม ซึ่งเป็นเขาใหญ่บนน้ำทงหลายระหว่างลำน้ำที่ไหลตกอ่าวสยามฝ่ายหนึ่ง กับลำน้ำที่ไหลตกทะเลสาบอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่เขาพนมทมนี้ เขตแดนไปตามทิศพายัพก่อนแล้วจึงไปตามทิศเหนือตามเขตแดนซึ่งเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ระหว่างเมืองพระตะบองฝ่ายหนึ่ง กับเมืองจันทบุรีแลเมืองตราขอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วต่อไปจนถึงที่เขตแดนนี้ข้ามลำน้ำใสตั้งแต่ขึ้นต่อไปตามลำน้ำนั้นจนถึงปากที่ต่อกับลำน้ำศรีโสภณแลตามลำน้ำศรีโสภณต่อไปจนถึงที่แห่งหนึ่งในลำน้ำนั้น ประมาณสิบกิโลเมตรฤสองร้อยห้าสิบเส้นใต้เมืองอาร์ญ ตั้งแต่ที่นี้ขึ้นตรงไปจนถึงเขาแดงแรกตรงระหว่างกลางทางช่องเขาทง ๒ ที่เรียกว่าช่องตะโกกับช่องเสมค แต่ได้เป็นที่เข้าใจกันว่าเส้นเขตแดนที่กล่าวมาที่สุคนั้น จะต้องปักปันกันให้มีทางเดินตรงในระหว่างเมืองอาร์ญกับช่องตะโกคงไว้ในเขตกรุงสยามตั้งแต่ที่เขาแดงแรกที่กล่าวมาข้างคั่นนั้น เขตแดนต่อไปตามเขาบนน้ำที่ตกทะเลสาบแลแม่น้ำโขงฝ่ายหนึ่ง กับที่ตกน้ำมุนอีกฝ่ายหนึ่งแล้วต่อไปจนตกลำ

^๑ จากพิมพ์กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ

แม่น้ำโขงได้ปากมุนตรงปากห้วยคอนตามเส้นเขตแดนที่กรรมการปักปันแดนครั้งก่อนได้ตกลงกันแล้ว เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ กุศศักราช ๑๙๐๗

ได้เขียนเส้นพรหมแดนประเมินไว้อย่างหนึ่งในแผนที่ตามความที่กล่าว ในข้อนี้ติดเนื่องไว้ในสัญญาฉบับนี้ด้วย

ข้อ ๒

เขตแดนเมืองหลวงพระบางนั้นตั้งแต่ทิศใต้ในแม่น้ำโขงที่ปากน้ำเหือง แล้วต่อไปตามกลางลำน้ำเหืองจนถึงที่แรกเกิดน้ำที่เรียกชื่อว่า ภูเขาเมียง ต่อนี้เขตแดนไปตามเขาบันน้ำตกแม่น้ำโขงฝ่ายหนึ่ง กับตกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกฝ่ายหนึ่ง จนถึงที่ในลำแม่น้ำโขงที่เรียกว่าแก่งผาโคตามเส้นพรหมแดนที่กรรมการปักปันเขตแดนได้ตกลงกันไว้แต่วันที่ ๑๖ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ กุศศักราช ๑๙๐๖

ข้อ ๓

กรรมการปักปันเขตแดนที่กล่าวไว้ในข้อ ๔ ของหนังสือสัญญาดังวันนี้จะต้องทำการปักปันหมายเขตลงไว้ในพื้นที่ตามเขตแดนที่ไว้ไว้ในข้อ ๑ นี้ ถ้าในเวลาที่กำลังไปทำการปักปันเขตแดนกันอยู่นั้น รัฐบาลฝรั่งเศสจะมีประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงเส้นพรหมแดนใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามลักษณะภูมิประเทศแทนเส้นพรหมแดนที่ได้ตกลงยินยอมกันไว้แล้ว การที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงกันนั้นถึงโดยว่าจะเกิดเหตุการณ์อย่างไร ก็ดี จะต้องทำให้เป็นที่ล่วงล้ำเสียประโยชน์ของรัฐบาลสยามด้วย

สัญญาฉบับนี้อ่านาจเต็มทั้ง ๒ ฝ่ายได้ลงชื่อแลประทับตราไว้เป็นสำคัญอย่างละสองฉบับ ณ กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๓ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ กุศศักราช ๑๙๐๗

(ประทับตราแลเซ็น) เพาะวงชวโรประการ

(ประทับตราแลเซ็น) วิ คอลแลง (เคอปลังซี)

เอกสารหมายเลข 3 : คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ คดีปราสาทพระวิหาร (ระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศไทย) เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1962

เป็นเอกสารที่ทำให้เห็นถึงการแสดงหลักฐานที่ทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชานำมาหักล้างกัน เพื่ออ้างสิทธิในการมีอำนาจเหนือปราสาทเขาพระวิหาร และเป็นคำตัดสินที่ทำให้ไทยยุติการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร เนื้อหาภายในคำพิพากษาจะทำให้ผู้สนใจเกิดความเข้าใจต่อกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหารมากยิ่งขึ้น รายละเอียดของคำพิพากษาโดยสังเขป ดังนี้ (ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ, 2505: 44-52)

หลังจากการพิจารณาของศาล และการแถลงสรุปของทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาตามขั้นตอนแล้ว ศาลสรุปความคิดเห็นที่ได้จากข้อเท็จจริง...ถึงแม้ว่าจะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการยอมรับแผนที่ของฝ่ายสยามเมื่อ ค.ศ.1908 รวมทั้งเส้นเขตแดนตามที่แสดงไว้ในนั้น ศาลก็ยังพิจารณาเห็นว่า จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลัง ประเทศไทยถูกตัดสินสิทธิด้วยการประพฤติปฏิบัติของตนเอง มิให้โต้แย้งว่า ตนมิได้ยอมรับแผนที่นี้ ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากสนธิสัญญา ค.ศ.1904 ตลอดเวลา 50 ปี แม้จะเป็นเพียงประโยชน์ในการมีเขตแดนอันแน่นอน ประเทศฝรั่งเศสและต่อมา กัมพูชาได้ยึดถือการยอมรับแผนที่โดยฝ่ายไทย เนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่อาจอ้างความผิดพลาดขึ้นต่อผู้ใด จึงไม่เป็นการสำคัญว่า การยึดถือเช่นนี้จะเนื่องมาจากความเชื่อว่าแผนที่นั้นถูกต้องหรือไม่ ขณะนี้จึงไม่เปิดให้ฝ่ายไทยปฏิเสธได้ว่าตนมิได้เคยเป็นฝ่ายให้ความยินยอมแก่ความตกลงนี้ โดยตนเองยังคงเรียกร้องและได้รับประโยชน์จากความตกลงนั้นอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ดี ศาลมีความเห็นว่า ประเทศไทยใน ค.ศ.1908-1909 ได้ยอมรับแผนที่ในภาคผนวก 1 ว่า เป็นผลงานของการปักปันเขตแดน และด้วยเหตุนี้ จึงได้รับรองเส้นบนแผนที่ว่าเป็นเส้นเขตแดน อันเป็นผลให้พระวิหารตกอยู่ในดินแดนกัมพูชา ศาลมีความเห็นต่อไปว่า เมื่อพิจารณาโดยทั่วๆ ไป การกระทำต่อๆ มาของไทยมีแต่ยืนยัน และชี้ให้เห็นชัดถึงการยอมรับแต่แรกนั้น และว่าการกระทำของไทยในเขตท้องที่ที่ไม่พอเพียงที่จะลบล้างข้อนี้ได้ คู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยการประพฤติปฏิบัติของตนเองได้รับรองเส้นแผนที่นี้ และดังนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการตกลงให้ถือว่าเส้นนี้เป็น เส้นเขตแดน

ขึ้นไปศาลมีเรื่องจะต้องพิจารณาอีกสองเรื่อง ประเทศไทยต่อสู้ว่าตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๐๘ เป็นต้นมา และอย่างน้อยจนกระทั่งถึงการสำรวจของฝ่ายไทยใน ค.ศ.1934-1935 ไทยได้เชื่อว่าเส้นในแผนที่และเส้นสันปันน้ำนั้นเป็นเส้นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้หากไทยจะได้ยอมรับเส้นในแผนที่ก็เป็นเพราะว่ามีความเชื่อเช่นนั้น เป็นที่เห็นได้ชัดว่าข้อต่อสู้เช่นนี้ ย่อมขัดกับข้อต่อสู้ที่ฝ่ายไทยให้ความสำคัญมากเท่าๆ กันอีกข้อหนึ่งที่ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติไปอันเป็นการใช้อำนาจอธิปไตย พิสูจน์ให้เห็นว่าประเทศไทยมีความเชื่อว่าตนมีอธิปไตยเหนือบริเวณพระวิหาร เพราะว่าถ้าประเทศไทยมีความเชื่อว่าตนมีอธิปไตยเหนือบริเวณพระวิหาร เพราะว่าถ้าประเทศไทยมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเส้นเขตแดนในภาคผนวก 1 จริง หรือถ้าประเทศไทยเชื่อว่าเส้นนั้น

แสดงเส้นสันปันน้ำที่ถูกต้องจริง ประเทศไทยก็ควรจะต้องเชื่อว่าโดยอาศัยแผนที่และการยอมรับของฝ่ายไทยเช่นนั้น บริเวณปราสาทพระวิหารควรจะต้องอยู่ในกัมพูชา ถ้าไทยเชื่อจริงเช่นนั้น และความเชื่อเช่นนี้ย่อมแสดงอยู่โดยปริยายในข้ออ้างทุกอันที่ว่าไทยได้ยอมรับแผนที่ภาคผนวก 1 ก็เพราะคิดว่าแผนที่นั้นถูกต้อง ถ้าเช่นนั้นกิจกรรมของฝ่ายไทยในเขตท้องที่นั้นย่อมจะต้องถือว่าเป็นการจงใจละเมิดอธิปไตย ซึ่ง (ตามข้อสันนิษฐานข้างต้น) ประเทศไทยควรจะต้องได้คิดแล้วว่าเป็นของกัมพูชา สรุปแล้วก็คือ ประเทศไทยไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ว่าตนได้เข้าใจผิดในการยอมรับเส้นเขตแดนในภาคผนวก 1 เพราะข้อกล่าวอ้างเช่นนี้ย่อมขัดกับเหตุผลที่ฝ่ายไทยได้ให้ไว้สำหรับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในท้องที่ข้อที่ 1 ประเทศไทยได้เชื่อว่าตนมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนบริเวณนี้

นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวเสริมได้ว่า แม้ว่าข้ออ้างของฝ่ายไทยในเรื่องความเข้าใจผิดและจะรับฟังได้ในหลักการ ข้ออ้างนี้ควรจะได้ยกขึ้นหลังจากที่การสำรวจอาณาบริเวณที่พิพาทโดยฝ่ายไทยเองเมื่อ ค.ศ.1934-1935 ได้แล้วเสร็จใหม่ๆ นับแต่นั้นมา ไทยไม่อาจมีความเข้าใจผิดใดๆ ได้อีก

ในที่สุด มีปัญหาอีกแห่งหนึ่งของคดีนี้ ซึ่งศาลรู้สึกจำเป็นต้องกล่าวถึง ศาลมีความเห็นว่าการยอมรับแผนที่ภาคผนวก 1 โดยคู่กรณี เป็นผลให้แผนที่นั้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับความตกลงโดยสนธิสัญญาและกลายเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนั้น ไม่มีใครสามารถกล่าวได้ว่าวิธีการเช่นนี้เป็นกระทำที่ผิดแผกไปหรือเป็นการละเมิดตัวบทของสนธิสัญญา ค.ศ.1904 ในตอนที่เส้นในแผนที่ผิดแผกไปจากเส้นของสันปันน้ำ...

ศาลเห็นเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่จะลงความเห็น ว่าวัตถุประสงค์อันสำคัญหรืออันเป็นปัจจัยของข้อตกลงในสมัย ค.ศ.1904-1908 (ซึ่งทำให้มีการตกลงปัญหาเขตแดนสำคัญทั้งปวงระหว่างประเทศทั้งสอง) ก็เพื่อจะทำให้สถานะความตึงเครียดหมดสิ้นไป และเพื่อให้ได้มาซึ่งเสถียรภาพทางเขตแดนโดยถือความแน่นอนและเป็นที่ยุติกันได้เป็นมูลฐาน ...การระบุเส้นสันปันน้ำไว้ในข้อ 1 ของสนธิสัญญาฉบับ ค.ศ.1904 มิได้ มีความหมายอะไรนอกจากว่าเป็นวิธีที่สะดวกและแจ่มแจ้งที่จะบรรยายเส้นเขตแดนอย่างให้เห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าจะเป็นกรกล่าวเพียงกว้างๆ ก็ตาม แต่ก็ไม่มีเหตุผลที่จะให้คิดว่าคู่กรณีได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่เส้นสันปันน้ำโดยเจาะจง เมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญที่เหนือกว่าของการยึดถือเส้นเขตแดนในแผนที่ซึ่งได้ปักปันกันในเวลาต่อมาและเป็นที่ยอมรับแก่คู่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้เรื่องได้เป็นที่ยุติกันไป ฉะนั้นอาศัยหลักในการตีความสนธิสัญญา ศาลจึงจำต้องลงความเห็นให้ถือเส้นเขตแดนตามแผนที่ของบริเวณพิพาท

เมื่อได้ให้เหตุผลที่ศาลได้ใช้เป็นมูลฐานในการให้คำวินิจฉัยของตนแล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่า ณ พระวิหาร เส้นเขตแดนตามแผนที่จะตรงกับเส้นสันปันน้ำที่แท้จริงในบริเวณใกล้เคียงหรือไม่ หรือว่าได้เคยตรงกันในช่วง ค.ศ.1904-1908 หรือไม่ หรือว่าถ้าไม่ตรงกัน

แล้วเส้นสันปันน้ำจะเป็นอย่างไรตามความเป็นจริง...

...ศาลพิพากษามีความเห็นอันเป็นคุณแก่กัมพูชาตามคำแถลงสรุปข้อที่สาม นอกจากนั้น ศาลยังพิพากษาเป็นคุณแก่กัมพูชาตามคำแถลงสรุปข้อที่สี่ เกี่ยวกับการถอนหน่วยทหารออกไปด้วย

...ในอีกทางหนึ่งไม่มีพยานหลักฐานแน่ชัดที่ได้ยื่นต่อศาลแสดงให้เห็นอย่างแน่นอนว่า วัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ในคำแถลงสรุปนี้ ประเทศไทยได้เคลื่อนย้ายไปจากปราสาทพระวิหาร หรือบริเวณปราสาทนับแต่ประเทศไทยได้เข้าครอบครองเมื่อ ค.ศ.1954 เป็นความจริง ที่ประเทศไทยก็ได้ปฏิเสธมากมายนักในข้อกล่าวหานี้ นอกจากจะอ้างว่าคำขอนี้รับฟังไม่ได้ ถึงอย่างไรก็ดี ในพฤติการณ์เช่นนี้การมอบคืนสิ่งของจึงเป็นปัญหาที่ศาลจะวินิจฉัย ได้แต่เพียงในหลักการให้เป็นไปตามคำขอของกัมพูชาโดยไม่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ใดโดยเจาะจง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วนี้

ศาล

โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม

ลงความเห็นว่างปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา

โดยเหตุนี้ จึงพิพากษา

โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม

ว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ ผู้เฝ้ารักษา หรือผู้ดูแล ซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตของ กัมพูชา โดยคะแนนเสียงเจ็ดต่อห้า

ว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องคืนให้แก่กัมพูชา บรรดาวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในคำแถลงสรุปข้อห้าของกัมพูชาซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยอาจจะได้โยกย้ายออกไปจากปราสาทหรือบริเวณพระวิหาร นับแต่วันที่ประเทศไทยเข้าครอบครองพระวิหารเมื่อ ค.ศ.1954

ทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ให้ถือฉบับภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ ณ วันสันติภาพ กรุงเฮก เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1962 รวมสามฉบับ ฉบับหนึ่งจะเก็บรักษาไว้ที่แผนก บรรณสารของศาล และอีกสองฉบับจะส่งไปยังรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา และรัฐบาล แห่งราชอาณาจักรไทยตามลำดับ

(ลงนาม) บี. วินิอาสกี

ประธาน

(ลงนาม) กานเย กวนเยต์

นายทะเบียนศาล

เอกสารหมายเลข 4 : มติคณะรัฐมนตรีที่มีต่อกรณีปราสาทเขาพระวิหาร

เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงมติคณะรัฐมนตรีฝ่ายไทยที่มีต่อคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งรัฐบาลไทยแสดงความไม่เห็นด้วยในคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่ก็ยินยอมปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

4.1 มติคณะรัฐมนตรีเดือนมิถุนายน พ.ศ.2505 และร่างคำแถลงการณ์ของรัฐบาลว่าจะปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2551: 243-246)

๑๖. เรื่อง คำแถลงการณ์ของรัฐบาลกรณีเขาพระวิหาร

๑๗๗ นายกรัฐมนตรีได้เสนอรายงานกระทรวงการต่างประเทศถึงความเห็นของศาสตราจารย์ฮังรี โรแดง ทนายความของฝ่ายไทย เกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในคดีเขาพระวิหาร ซึ่ง ๑๗๗ นายกรัฐมนตรีได้ให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีอ่าน..... ดังนี้

"กระทรวงการต่างประเทศเสนอตามรายงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮกว่า ศาสตราจารย์ ฮังรี โรแดง แห่งประเทศเบลเยียม มีความเห็นว่า ศาลคดีที่วินิจฉัยว่าเมื่อไม่มีความตกลงอย่างสมบูรณ์แบบขอลดค่าธรรมเนียมการผสมแล้ว เส้นเขตแดนที่ลากไว้บนแผนที่ภาคผนวก ๑ นั้น ย่อมนำมาใช้แทนเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญาได้ คำพิพากษานี้ได้เขียนอย่างระมัดระวังและไม่ชี้อะไรแสดงว่าไม่เที่ยงธรรม คำพิพากษาได้อาศัยทำที่อันหนึ่งเลยของรัฐบาลไทยหลายรัฐบาลสืบต่อ ๆ กันมา ซึ่งนายของไทยได้ถืออยู่เสมอว่าเป็นจุดอ่อน คำพิพากษาของศาลถึงที่สุด และการปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาจะนำไปสู่ความยุ่งยากอย่างร้ายแรง ถึงขนาดยกเลิกนัยประการหนึ่งที่เราจะได้รับจากกัมพูชาหรือถ้ากัมพูชาปฏิเสธจากศาลคือการแต่งตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดนใหม่ขึ้นเพื่อระงับปัญหาโดยการปักหลักเขตศิลา ณ ตำแหน่งแห่งที่ที่ถูกค้ำของเขตแดน ณ บริเวณปราสาทพระวิหารและถ้าจำเป็นในอาณาบริเวณเขาคงรักที่เหลือน ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจกันว่านอกจากตัวปราสาทพระวิหารแล้ว ย่อมไม่ถือว่าประเทศไทยได้ยอมรับเส้นเขตแดนตามที่ลากไว้บนภาคผนวก ๑ และการลากเส้นเขตแดนต้องกำหนดโดยอาศัยสันปันน้ำที่แท้จริงเป็นมูลฐาน นอกจากทั้งสองฝ่ายจะได้ยอมรับอย่างสมบูรณ์ แบบที่จะให้เส้นเขตแดนมีผลแยกออกไปจากสันปันน้ำ"

และกระทรวงการต่างประเทศได้เสนอปฏิกริยาขอ เซอร์ แฟรงก์ ซอสกิต และ นาย เจ.จี.เดอเคนต์ ทนายความของฝ่ายไทยเกี่ยวกับคำพิพากษานี้ และได้มอบให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรีอ่าน ดังนี้ -

"กระทรวงการต่างประเทศได้เสนอรายงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน ว่า นายเควิต เอส ควานต์ ได้แจ้งแก่เอกอัครราชทูตว่า เมื่อได้ศึกษาคำพิพากษาแล้วรู้สึกผิดหวังเป็นธรรมดา แต่ศาลได้วินิจฉัยชี้ขาดไปในทางที่เป็นผลเสียต่อกับประเทศไทย โดยอาศัยเหตุผลที่นายของฝ่ายไทยได้คิดอยู่เสมอว่าเป็นจุดอ่อนที่สุด ในคดีของไทย กล่าวคือ การประพฤติปฏิบัติของกรณีหลังจากค่าธรรมเนียมการผสมได้ประชุม

กันโดยจำเพาะใน ค.ศ.๑๕๐๘ ทนายความทั้งสองขอช้อนอ้างถึงบันทึกของตนลงวันที่ ๘
มกราคม ค.ศ.๑๕๖๒ ซึ่งทนายได้เน้นถึงอันตรายแก่ความหวังของไทยเนื่องจากการ
ประหัตปฏิบัติของคู่พิพาทเป็นเวลานานปี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแจ้งว่า เพิ่งได้รับจากทนายของ
ฝ่ายไทยอีกฉบับหนึ่ง (อ่านแปล.....) สรุปในที่สุด เป็นสิ่งที่ผิด และไม่ยุติธรรม
ฯลฯ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ฝ่ายเราควรจะต้องเสนอให้มีการ
ปักปันเขตแดน แต่ก็มีผู้กล่าวว่า ถ้าไปปักปันเข้าถ้ำจะเสียดินแดนคนอื่นเข้าไปอีก
อย่างไรก็ดีก่อนจะพาก็จะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญแผนที่เสียก่อน

ในส่วนการจะปฏิบัติตามคานัน

๑. ตัวพระวิหารอยู่ในแดนเขมร เราไม่พูดถึง เราจะไม่แต่เราอินติปฏิบัติ

ตามกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ ๕๔

๒. เรื่องการถอนทหารสำรวจ เราก็ถอนออก แต่ความจริงอยู่ที่เดิม โดยถือว่าอยู่นอกแนวแล้ว

๓. ขึ้นศอไปที่เขมรจะเข้ามายึดครองจึงจะเกิดปัญหาบริเวณ การเจรจาก็ไม่มีต่อกัน

๔. สิ่งของก็มีแต่ขึ้นแล้ว เขาทวงมาก็คืนไป

ในชั้นนี้ ลำดับงานเป็นดังนี้

ขั้นต้น แดงการณัของรัฐบาลจะออก ๒ ฉบับ ที่ออกไปแล้ว (เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๐๕)

เป็นฉบับที่ ๑

ฉบับที่ ๒ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องชี้แจงให้ประชาชนทราบ

ฉบับที่ ๓ ส่วนใหญ่ให้ประชาชนเข้าใจสหประชาชาติ

เมื่อออกแถลงการณัแล้ว ๓ ฉบับ ฯฯ นายกรัฐมนตรีจะได้กล่าวสำปราศรย์เอง

หลังจากสำปราศรย์แล้ว จึงจะออกแถลงการณัว่า เราได้ปฏิบัติแล้ว ไม่มีทหารสำรวจ

อยู่บนปราสาทพระวิหารแล้วจัดหลักกันรั้ว เพื่อให้คนของเราเข้าใจ ถ้าล่วงล้ำเข้ามาอีก

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาร่างแถลงการณัของรัฐบาล และเมื่อได้แก้ไขแล้วแถลงการณัฉบับที่ ๒
จะเป็นดังนี้ -

แถลงการณัของรัฐบาล

ตามที่รัฐบาลได้ออกแถลงการณั เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ค.ศ.๑๙๖๒ แจ้งว่าคำพิพากษา
ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีเขาพระวิหาร นั้น รัฐบาลขอแสดงให้ประชาชน
ชาวไทย และชาวโลกทั้งหลายทราบทั่วกันว่า ภายหลังที่ได้อ่านคำพิพากษาโดยตลอดแล้ว
รัฐบาลมีความเสียใจที่ไม่อาจจะเห็นด้วยกับคำตัดสินของศาล ด้วยเหตุผลหลายประการ
ทั้งในทางข้อเท็จจริง ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ และในทางหลักความยุติธรรม
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำคำพิพากษาคำนี้ ศาลมิได้ยึดถือด้วยทศนธิสัญญาระหว่าง

ประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๐๔ และลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ค.ศ.๑๙๐๖ ซึ่งกำหนดให้ถือเส้นเขตแดนในบริเวณเขาพระวิหาร ตามสันปันน้ำ เป็นหลักในการชี้ขาด แยกดินยึดถือตามแผนที่ ซึ่งศาลเอก็ยอมรับริว่าฝ่ายฝรั่งเศสจัดทำขึ้น โดยฝ่ายไทยมิได้มีส่วนร่วมและมีได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการผสมปักปันเขตแดนใน สมัยนั้น เป็นการจะให้รับเส้นเขตแดนตามแผนที่ ซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์แห่งของสนธิสัญญา ในการนี้คำพิพากษาของศาลอ้างเหตุที่ฝ่ายไทยมิได้ประท้วงความไม่ถูกต้องของแผนที่ เป็นเสมือนการยอมรับแผนที่ เป็นทางให้ฝ่ายไทยจะต้องเสียอธิปไตยบนดินแดน แต่ใน ขณะเดียวกันมิได้ใช้หลักเดียวกันนี้ขึ้นกล่าวอ้างแก่ฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายฝรั่งเศส ในเรื่องการ ปกครองของฝ่ายไทยเหนือเขาพระวิหารมาเป็นเวลาช้านานกว่า ๕๐ ปี นอกจากจะไม่ยอมรับ ฟังและไม่หักล้างคารม และเหตุผลที่ฝ่ายไทยเสนอต่อศาลแล้ว ในคำพิพากษายังแสดง ให้เห็นว่าไม่มีความพยายามสืบหาข้อเท็จจริงในห้องที่ให้แก่ชัด ทั้งไม่นำพาดังความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญแผนที่ ผู้ได้มาทำการสำรวจตรวจตราภูมิประเทศในบริเวณเขาพระวิหาร อย่างละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนั้น ยังมีข้อสำคัญอีกว่า แผนที่ซึ่งศาลถือเป็นหลักชี้ขาดให้ กัมพูชาอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารนั้น ก็เป็นแผนที่ซึ่งได้สร้างขึ้นผิดไปจากความ แท้จริง แห่งภูมิประเทศอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลตระหนักดีว่า ตามข้อบังคับของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ข้อ ๖๐ คำพิพากษาของศาลเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ไม่มีทางที่จะอุทธรณ์ได้ และตามกฎหมาย สหประชาชาติข้อ ๕๔ สมาชิกของสหประชาชาติจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาล ยุติธรรมระหว่างประเทศ ฉะนั้น รัฐบาลจึงขอถือโอกาสนี้ประกาศให้ประชาชนและชาวโลก ทั้งหลายทราบโดยทั่วกัน ถึงความไม่ถูกต้องของคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้นไว้ชั้นหนึ่งก่อน รัฐบาลจะได้พิจารณาดำเนินการในเรื่องนี้ด้วยความสุขุม รอบคอบต่อไป เพื่อรักษาประโยชน์อันใหญ่ยิ่งและเกียรติภูมิของประเทศชาติไว้เป็นอย่างดีที่สุด

สำนักแถลงข่าว สำนักนายกรัฐมนตรี

มิถุนายน ๒๕๐๕

(แถลงการณ์ฉบับนี้กำหนดออกในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๐๕)

แถลงการณ์ของรัฐบาลฉบับที่ ๓ จะเป็นดังนี้ -

“แถลงการณ์ของรัฐบาล

ตามคำแถลงการณ์ของรัฐบาล เมื่อวันที่ มิถุนายน ๒๕๐๕ แสดงความไม่ เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในคดีเขาพระวิหาร นั้น รัฐบาล ได้ใคร่ครวญ โดยรอบคอบแล้ว แม้ว่ารัฐบาลจะได้รับความรู้สึกสลดใจอย่างสุดซึ้งที่

ประเทศไทยไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องนี้ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในกฎบัตรสหประชาชาติ โดยประท้วงและแถลงสิทธิของประเทศไทยในเรื่องนี้ไว้ด้วย

สำนักแถลงข่าว สำนักนายกรัฐมนตรี

มิถุนายน ๒๕๐๕*

(แถลงการณ์ฉบับนี้ กำหนดออกในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕)

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีกำหนดปราศรัยในเรื่องนี้ทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕
มติ - เห็นชอบด้วย

4.2 หนังสือกระทรวงมหาดไทย เสนอวิธีกำหนดบริเวณปราสาทพระวิหารต่อนายกรัฐมนตรี ลงนามเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2505 (วารสารคดี สุวรรณโณ. 2551: 248-249)

สืบ
ค้นพบ

ที่ 11467 1๙๐๕

กระทรวงมหาดไทย

6 กรกฎาคม ๒๕๐๕

30
4/12 34

เรื่อง การปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร
กราบเรียน นายกรัฐมนตรี
อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ มท. ๕๐๕๕/๒๕๐๕ ลง
วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนที่กำหนดบริเวณปราสาทพระวิหาร

ศาลที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษามีเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕

เกี่ยวกับเรื่องแนวปฏิบัติที่ความคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เห็นสมควรให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอทางไปยัง ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาร่างแผนที่แนวเขตที่บริเวณแนวชายฝั่ง ๗ กิโลเมตร ตลอดจนขึ้นแนวเขตให้เจ้าหน้าที่สำรวจความคืบหน้า ซึ่งคณะรัฐมนตรีจึงลงมติเห็นชอบด้วย ทั้งควรจะได้ เสนอร่างแผนที่ดังกล่าวไปยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องนี้คล่องตัวไปโดยรอบคอบ และขอความเห็นชอบของรัฐบาลที่จะไปขอความเห็นชอบคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร กระทรวงมหาดไทยจึงได้เชิญผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ และ เจ้ากรมแผนที่ทหารบก และ เจ้ากรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทยที่เห็นด้วยส่งกรมการ ๗ กระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาการพิจารณาของคณะ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาการพิจารณาของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่มีความเห็นด้วยต่อคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร และพื้นที่ของปราสาทพระวิหาร

ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่จะกำหนดบริเวณปราสาทพระวิหาร เพื่อให้มีเขตแดนที่ชัดเจนสมควรจะดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร

- กำหนดบริเวณพื้นที่ปราสาทพระวิหารตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ซึ่งพื้นที่ของแนวเขตที่บริเวณแนวชายฝั่ง ๗ กิโลเมตร และพื้นที่ของปราสาทพระวิหาร
- ดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร

๒. กำหนดเป็นรูปพื้นที่เพื่อขอกู้บ้านพักประชาชนพระวิหาร มีแนวเจก
จากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารตั้งแก่ช่องมรดกโคก (ช่องมรดก
หักอยู่ภายในบริเวณปราสาทพระวิหาร) ลากเส้นตรงผ่านจุดมรดกโคก
ตรงไปจนถึงตัวปราสาทพระวิหาร แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาท
พระวิหาร ไปสู่ทิศใต้มาขึ้นกับแนวปราสาทพระวิหาร จะเป็นเนื้อที่บริเวณ
ปราสาทพระวิหารประมาณ ๕ ตารางกิโลเมตร
รายละเอียดความแผนที่ที่ใส่ส่งมาเพื่อประกอบการพิจารณาพร้อมหนังสือ

ซึ่ง ในการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหารนี้
นอกจากจะกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามวิธีใดวิธีหนึ่งใน ๒ วิธีดังกล่าวข้างต้น
ที่ประชุมเห็นสมควรปฏิบัติภารกิจต่อไป คือ -

- ๑. จัดทำป้ายไม้ ลักษณะและขนาดเท่ากับป้ายสถานีรถไฟ แสงเขตบริเวณ
ปราสาทพระวิหารไปปักตามรุกข์หรือช่องมรดกโคก ๑, ผ่านมรดกโคก ๑,
หินรูปปราสาทนักษะ ๑ และหินป้ายหลังปราสาทอีก ๑

ป้ายไม้ด้านที่ติดมาทางประเทศไทยให้เขียนว่า "เขตบริเวณ
ปราสาทพระวิหาร" และมีภาษาอังกฤษกำกับ ส่วนทางด้านที่หันไปทาง
กัมพูชาเขียนข้อความเป็นภาษาเขมพูว่า "เขตของบริเวณปราสาท
พระวิหาร" และมีภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วย

- ๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะไปกำหนดและชี้แนวเขตบริเวณ
ปราสาทพระวิหารในวันใด จะได้เชิญองค์รองกงสุลจากเขา เจ้าหน้าที่
ตำรวจและเจ้าหน้าที่ดูแลปราสาทพระวิหารจะได้ถอนตัวออกจากบริเวณ
นั้นในวันนั้น

กระทรวงมหาดไทยจึงขอทราบเงื่อนไขเพื่อไปพิจารณา หากเห็นสมควร
ให้กำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามวิธีใดแล้ว กระทรวงมหาดไทยจะไต่รับไปดำเนินการ
ปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยได้ให้เจ้าหน้าที่ขึ้นไปสำรวจและศึกษาภูมิประเทศเป็นการ
ล่วงหน้าแล้ว.

ให้ทำอยู่ในวงใน 10. 10. 55.
1/10/55.
๒. ๒. ๒. ๕๕
9. ๑๑. ๐๕

ขอปิดหนังสือของกรมมหาดไทย
ลงความเห็น ทศพรวิโรฒ ๑๑. ๑๑. ๕๕.
พล.ท. เจริญ นี ๑๑. ๑๑. ๕๕.
๕๑. ๑๑. ๕๕

๒๕๕. ให้นำวงเขต...
ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
๑๑. ๑๑. ๕๕
๕๕. ๕๕. ๕๕
๕๕. ๕๕. ๕๕

สำนักงานปลัดกระทรวง ๓.

๕๕

4.3 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2505 เกี่ยวกับการกำหนดเขตบริเวณปราสาท
พระวิหาร เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (บวรศักดิ์ อารมณโณ. 2551: 247)

ค่ามาก

ที่ นท. ๕๑๓๒/๒๕๐๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕

เรื่อง การปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๑๔๒๓/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๐๕

ตามที่ได้เสนอวิธีกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหาร เพื่อปฏิบัติตาม
คำพิพากษาศาลโลก ไปเพื่อ ทดณา นายกรัฐมนตรีพิจารณา รวม ๒ วิธี นั้น
ทดณา นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ลงมติว่า
การกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารให้ใช้วิธีที่ ๒ และให้จัดทำป้ายแสดงเขต
ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ให้นำไปเพิ่มห้ารั้วสวนหนามควบ
จึงขอรับยืนยันมา เพื่อจะได้นำไปดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

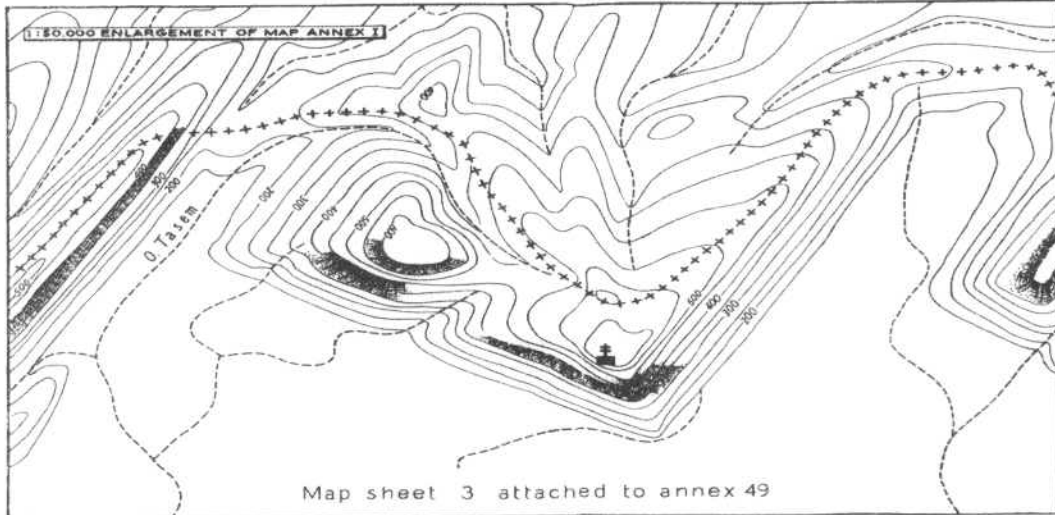
๒๕

(นายมนูญ บริสุทธิ์)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

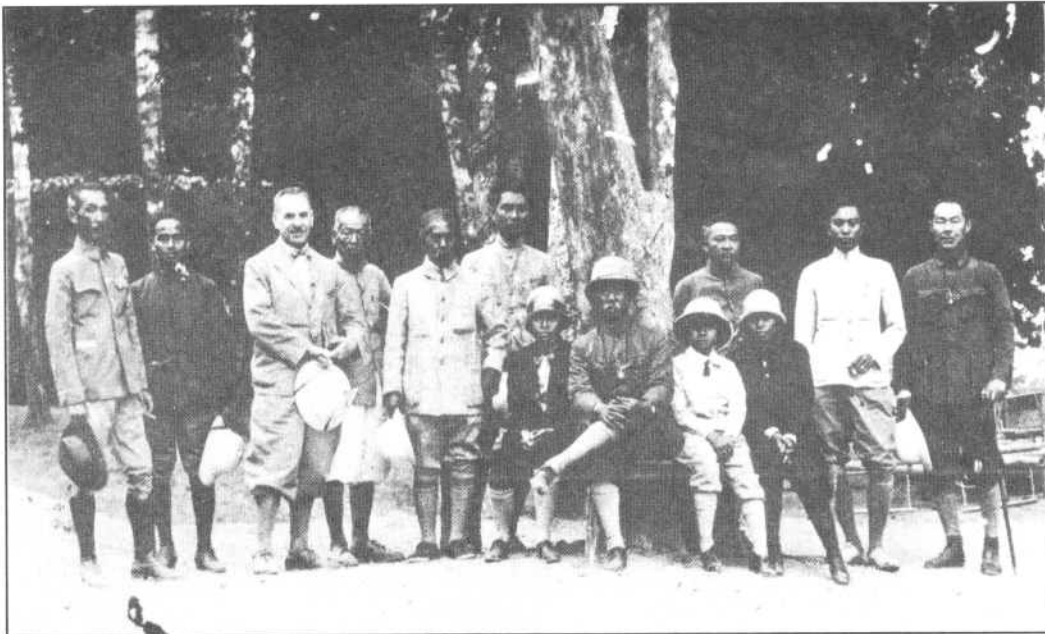
กองนิติกรรม.

แผนที่แนบท้ายคำฟ้องของฝ่ายกัมพูชา ปี พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นแนวเขตแดนตามแผนที่ปักปัน (ตามคำฟ้อง) ที่กัมพูชายึดถือเป็นแนวเขตแดนปัจจุบัน

(ที่มา: ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ. กระทรวงการต่างประเทศ แพล. (2505). รายงานคำพิพากษา คำปรึกษา และคำสั่ง คติปราชญ์พระวิหาร (ระหว่างประเทศกัมพูชาและประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี)

แผนที่ภาคผนวก 1 ซึ่งเป็นแผนที่ต่อท้ายสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศส ค.ศ.1907 และเป็นฉบับที่กัมพูชาใช้ต่อสู้ในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

(ที่มา : บริบาลบุรีภัณฑ์.ขุน. (2531). จดหมายเหตุการเสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานมณฑลนครราชสีมาของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ พ.ศ.๒๔๗๒. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.)

สมเด็จพระยาตำรงราชานุภาพ เสด็จปราสาทเขาพระวิหาร (ภาพจากซ้าย - ขวา)
๑.พระยาเพชรลดา (สะอาด ณ ป้อมเพชร) สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา ๒.นายสมบุญ
โชติจิตต์ ๓.นายกรูเต ช่างถ่ายรูป ๔.พระยาอนุศาสตร์จิตรกร (จัน จิตรกร) ๕.พระยาพนปรีชา
(ม.ร.ว.สำเร็จ อิศรศักดิ์) ๖.ขุนเทพบรรณาทรร ๗.หม่อมเจ้าพัฒนายุ ดิศกุล ๘.สมเด็จพระยา
ตำรงราชานุภาพ ๙.หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ๑๐.พระยาประเสริฐศุกกิจ (เพิ่ม ไกรฤกษ์)
๑๑.หม่อมเจ้าไพไลเรขา ดิศกุล ๑๒.หม่อมเจ้าธัญญลักษณ์ สุขสวัสดิ์ ๑๓.เจ้าพระยามหิธร (ลออ
ไกรฤกษ์) (บริบาลบุรีภัณฑ์. 2531).

(ที่มา : บริบาลบุรีภัณฑ์.ขุน. (2531). จดหมายเหตุการเสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานมณฑลนครราชสีมา
ของสมเด็จพระยาตำรงราชานุภาพ พ.ศ.๒๔๗๒. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.)

สมเด็จพระยาตำรงราชานุภาพ ทรงฉายบนผาเปียตาดิหลังปราสาทเขาพระวิหาร

(ที่มา : บริบาลบุรีภัณฑ์.ขุน. (2531). จดหมายเหตุการเสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานมณฑลนครราชสีมา
ของสมเด็จพระยาตำรงราชานุภาพ พ.ศ.๒๔๗๒. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.)

เรสตีเด็นต์ กำปงธม ข้าหลวงฝรั่งเศสเมืองกำปงธม และเมอซีเออร์ ปามังติเออร์ นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส รับเสด็จสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ภาพเหล่านี้ต่อมาได้เป็นส่วนหนึ่งในข้ออ้างของประเทศกัมพูชาใช้ในการสู้คดีข้อพิพาทระหว่างประเทศกรณีปราสาทพระวิหาร ณ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ)

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2512). **สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคี ระหว่างประเทศ ไทยกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2551). **ปราสาทเขาพระวิหาร : หลุมดำ-ลัทธิชาตินิยม-ประวัติศาสตร์** แผลเก่า-ประวัติศาสตร์ตัดตอน-กับบ้านเมืองของเรา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- บริบาลบุรีภัณฑ์,ขุน. (2531). **จดหมายเหตุการเสด็จตรวจโบราณวัตถุสถานมณฑลนครราชสีมา ของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ.๒๕๓๒**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2551). **แฉเอกสาร “ลับที่สุด” ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.๒๕๐๕-๒๕๕๑**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ปิยชาติ สิงห์ตี (2551). **ปัญหาข้อพิพาทเรื่องปราสาทเขาพระวิหาร**. ใน **เขาพระวิหาร : ระเบิดเวลาจากยุคอาณานิคม**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ. กระทรวงการต่างประเทศ แพล. (2505). **รายงานคำพิพากษา คำปรึกษา และคำสั่ง คดีปราสาทพระวิหาร (ระหว่างประเทศกัมพูชาและประเทศไทย)**. กรุงเทพฯ : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.